

KAKS SAJANDIT TAGASI

1786. aastal asutati Viru-Nigula kihelkonda 11 talurahvakooli, neist üks Rannu külas. Kool töötas kuni 1795. aastani, kuid kus ja missugustes tingimustes, pole teada. Oma jälje ta kindlasti jättis, sest rahva mälestuste järgi oli lugemisoskus külas püsinud ja koduõpetuse teel laienenudki.

Mäletatakse, et koolimaja hakati Rannule ehitama 1856. aastal. Maja asupärgaks sai kaldapealne Tallinna—Narva maantee ääres Aseri mõisa teerist ja Rannu oja vahel. Mõisa poolt lubatud ehitusmaterjali vedasid kohale talupojad, ehitusmehed andis Koogu ja Aseri ühendatud vald.

29. septembril 1856. aastal õnnistati vundament, seinad püstitati järgmisel, 1859. aastal pandi katus ning tehti sisetööd. Maja lääneotsas paiknes rehealune, keskel koolmeistri elutuba ja idaotsas klassiruum.

Sügisel algas õppetöö. Õpetajaks sai Härjapea külas sündinud Kaarel Lukken. Ta käinud Koogu mõisas hanekarjas. Mõisaprouale meeldinud terane poiss ja ta saanud selle Kuuda seminari koolmeistriks õppima. K. Lukken oli Kuuda seminari esimese lennu (1855—1858) kümne lõpetanu seas, Rannu koolis oli ta ametis aastail 1859—1863.

Uues koolis õpiti lugemist, kirjutamist, rehendamist, piiblit ja laulmist. Millised õpperaamatud ja vahendid koolis olid, ei ole teada.

Esimesel kooliaastal oli õpilasi 26, järgmistel aastatel see arv kasvas. 1861. aastal oli õpilasi 40, üheksa aastat hiljem juba 109. Siis õppis kooli piirkonnas noori 8. eluaastast kuni leerialisteni kokku 223, pärisõpilastele lisaks ka kodusõppijad ja nn. kordajad. Niisugune õpilaste arv jäi püsima sajandi lõpuni.

Teiseks õpetajaks sai 19 aastat seda kohta pidanud Nigulas Simann. Ta olevat olnud kutseta õpetaja, iseõppinu, kuid väga hea laulmees ja ka «rahvamees». Aastail 1883—1890 oli õpetajaks Aleksander Simon, mees, kes usuasjadele koolis tähelepanu ei pööranud ja kes julgelt vastu hakata isegi parunile ja pastoriile, kuid seetõttu lõpuks ka koolmeistriamet

maha pidi panema. Aastail 1890—1893 olid õpetajaiks Peeter Peterson, Aleksander Greenberg ja Rudolf Pärnak. Karl Leetsmann töötas Rannu koolis 17 aastat, varem oli ta juba 16 aastat koolmeistriks olnud Härjapea küla koolis.

Palgaks Rannu kooli õpetajatele jäi sajandi lõpuni koolitalust saadav tulu. Mis aastal koolile maatükk mõõdeti, ei ole teada. K. Leetsmanni töötamise ajal oli koolitalu suurus 12 tiinu, selle aastatuluks oli hinnatud 110 rubla. Tõenäoliselt oli talukoht Rannu koolil juba õpetaja N. Simanni ajal.

Sajandi lõpuaastaks oli õppeainete hulk koolis kasvanud. Õpetati jumalasõna, vene keelt ja kirja, emakeelt, ilukirja, aritmeetikat, geomeetriat, ajalugu,

KODUKANDIST

geograafiat, looduslugu, laulmist, joonistamist ja turnimist. Õpperaamatutest olid kasutusel G. E. Malmi «Laolud ja Loud», C. R. Jakobsoni «Kooli Lugemise raamat», W. Kentmanni «Koolilaste geograafia raamat», «Müsika õppetud» ja «Piiblitlugu».

Uue sajandi algusaastaiks oli Rannu koolihoone vananenud ja kitsaks jäänud. Hakkas liikuma uue maja ehitamise mõte. Kalvi vallavalitsus oli ehitamise vastu, põhjendades seda rahapuudusega. Kõrkküla taluomaniku, vallavolikogu liikme Georg Kallipi pealesurumisel otsustati lõpuks siiski muuta Rannu kooli kaheklassiliseks kõrgemaks algkooliks ja ehitada uus ruumikas kivist hoone.

Georg Kallipi algatusel õnnestus saada Koogu mõisa paruniilt ja mõisarentnikult 1000 rubla. Sellest jätkus ehitustööde alustamiseks. Moodustati ehituskomisjon koosseisus esimees Georg Kallip, liikmeiks Madi Remmak (Rannult) ja Kalvi valla peatalitaja Johannes Klemm (Raudnalt). Koostati maja plaan, see asendati hiljem uuega, mis ka kinnitati. Tööd algasid 30. juulil 1908. aastal, sellel päeval tasuta esimene arve. Ehituse käigus abistas Aseri tsemendite-

has tsemendi ja muu ehitusmaterjaliga.

Maja seinad tehti kohalikust paekivist, telliskividest sisevoodriga. Plaan nägi ette majale kaks sissekäiku, kolm klassiruumi, õpetajate elutoad ja muud abiruumid. Ehituskavas oli põõningukorrale teha edaspidi kahe õpetaja elutoad ja tütarlaste internadiruum.

Maja sai valmis 1910. aasta sügisel ja läks maksma 7600 rubla. Klasside sisustuseks olid 37 koolipinki, lauad, riidenagid ja koolitahvliid. Mõnedapid ja toolid tegi Kõrtsialuse küla puusepp Juhan Tõlpus.

Koolitöö algas uues majas kaheklassiliste ehk kõrgemate algkoolide programmi järgi kahe klassi ning kahe õpetajaga. Senist koolmeistrit K. Leetsmanni ei pidanud Kalvi vallavalitsus enam kõrgema astme koolile sobivaks ja tegi talle ettepaneku ametist lahkuda. Uueks õpetajaks ja koolijuhatajaks valiti Nikolai Traks, abiõpetajaks Anastassia Danilova.

Järgmistel aastatel õpilaste arv koolis kasvas, muretseti juurde uusi õppevahendeid, asutati raamatukogu ja osteti harmoonium. Uues majas oli algul raskusi küttega, Kalvi vallavalitsus ei suutnud nii palju puid muretseda, kui ruumika kivihoone ahjud vajasisid. Saksa okupatsiooni ajal 1918. aastal ähvardas Viru-Nigula pastor Krause koolijuhataja N. Noorega tülli minnes viia kool tagasi üheklassiliseks külakooliks, mis tal siiski ei õnnestunud.

1918/1919. õppeaastal muudeti kool kolme õpetajaga 6-klassiliseks algkooliks. 1921. aastal pandi majja elekter sisse. Aastail 1925—1940 sal Rannu koolimaja kultuurikoldeks, kus tegutsesid ümbruskonna ühis-kondlikud organisatsioonid. Kooliõpetajad võtsid agaralt osa isetegevustest. Siin tegutsenud kultuuri- ja spordiseltsi «Lembitu» näiteringis pani aluse oma elutööle «Vanemuise» ja Rakvere Teatri näitleja, Eesti NSV teeneline kunstnik Ants Toiger, kelle mälestusplaat tänava mais koolimaja seinale paigutati.

Rannu koolis töötas aastail 1859—1961 10 õpetajat-koolijuhatajat ja 44 õpetajat. Õpilaste üldarvu on puudulike andmete tõttu raske hinnata, kuid see võib ületada 2500 piiri.

Edaspidi oli Rannu koolihoone Aseri sovhoosi kontori-, hiljem ka klubiruumiks. Siin leidsid peavarju Aseri külanõukogu ja Rannu raamatukogu. Praegu on hoone Erra sovhoosi Aseri osakonna kasutuses.

Maja ehitamisest möödus 76 aastat, kuid praegugi köidab see pilku maastikuga hästi sobitatud kohaliku ehitusmaterjali, paekivi kasutamise näitena. Ka sise-misi ümberehitusi ei ole selles vanas hoones tehtud, kogu ruumijaotus on säilinud nii, nagu algkavand ette nägi, ja see tõstab hoone väärtust veelgi.

Kutsume 2. augustil endisi õpetajaid ja õpilasi Rannule kooli 200. aastapäevale.

Veedi PENEK,

Erra sovhoosi ehitustööline, kodu-uurija

1856.—1859. a. ehitatud Rannu koolihoone.

Villi KALDA foto